Perkasoje 5 po velėna su juodos spalvos smėlinga žeme pasiektas apie 30–40 cm storio supustytas smėlis, po kuriuo atsidengė juodos žemės sluoksnis. Jo storis siekė 37–45 cm. Sluoksnio viršutinėje dalyje rasti trys XVII–XVIII a. datuojamos keramikos fragmentėliai. Patį juodžemio sluoksnį pagal bendrą gyvenvietės chronologiją reiktų datuoti XII–XIV a. Jame rasta žiestos (?) buitinės keramikos fragmentų, apdegusio molio tinko gabalėlių bei keli neidentifikuojamų metalinių dirbinių fragmentai. Įžemis (rudos spalvos smėlis) pasiektas 75–90 cm gylyje.

Atliktų tyrimų rezultatai leidžia teigti, jog tyrinėtoje vietoje vertingas kultūrinis sluoksnis nėra intensyvus. Perkasų 1–2 vietose rasti židiniai rodo, kad čia vyko ūkinė veikla. Galbūt šioje gyvenvietės dalyje buvo ūkinės veiklos zona, ką iš dalies patvirtina židiniuose rastos geležies gargažės ir šlakas. Remiantis tyrimų metu fiksuotu įžemio aukščiu, galima teigti, jog gyvenvietė buvo įsikūrusi nelygioje vietoje su nedidelėmis kalvelėmis. Intensyviausias kultūrinis sluoksnis susidarė tarp šių kalvelių.

Palanga Unenclosed Settlement II

In 2015, five areas (a total of 52.52 m^2) were excavated (Fig. 1). The remains of a hearth (Fig. 2) were found at a depth of 80 cm in area 1. A few small stones and a stain of dark earth with small pieces of charcoal, which had spread out to a diameter of about 1.2 x 1.1 m, pointed to the location of a hearth in the excavated area. A few sherds of hand thrown pottery were found in the upper part of the layer of brown sand.

Two hearths were found in a depth of 40 cm in area 2. Hearth 2 was identified by a stain of dark earth with small pieces of charcoal, which had spread out to a diameter of about 1.25 x 1.1 m. Part of hearth (?) 3 with a diameter of about 95 cm was uncovered in the E part of the excavated area. A few sherds of hand thrown pottery (Fig. 3), iron slag, and clay daub were found in the upper part of the layer of brown sand.

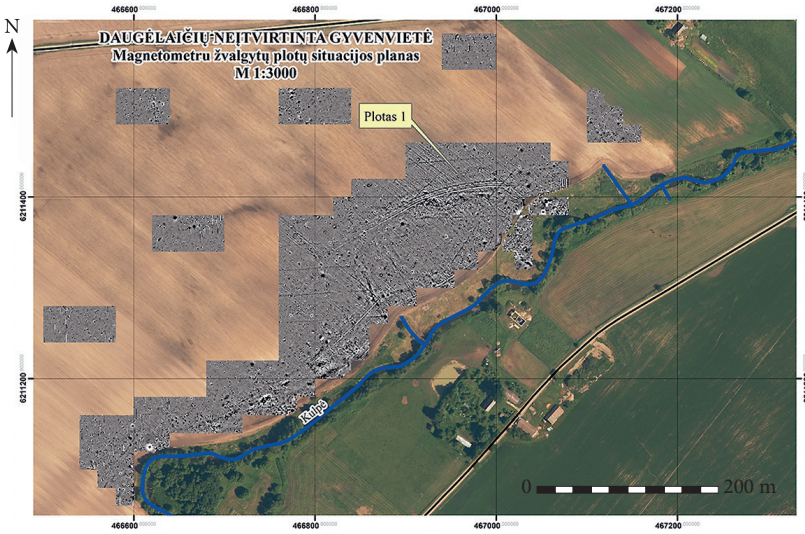
In areas 3–5, a 20–40 cm thick cultural layer (black soil) was found under the turf and black soil, which were mixed with sand and aeolian layers. Only in area 5 were a few sherds of hand thrown pottery and clay daub found in the layer of black earth.

The cultural layer and structures found in areas 1 and 2 should be dated to 12th–14th centuries.

Aistė Kazimieraitytė,
Žilvinas Montvydas

Daugėlaičių neįtvirtinta gyvenvietė I

2015 m. buvo tęsiami archeologiniai tyrimai Daugėlaičių (Šiaulių r., Meškuičių sen.) neįtvirtintoje gyvenvietėje I (*ATL 2014 metais*, V., 2015, p. 89–96, 528–529). Ekspedicijoje dalyvavo VU studentai, Naisių mokyklos, Lygumų pagrindinės mokyklos, Kužių ir Šiaulių „Romuvos“ gimnazijų moksleiviai. Gegužės–rugpjūčio mėnesiais gyvenvietėje buvo atlikti geofizikiniai žvalgymai – magnetometru iššvalgytas apie 8 ha plotas (1 pav.). Žvalgymų metu visoje teritorijoje užfiksuota įvairaus dydžio magnetinių anomalijų, kai kurios iš jų yra net kelių metrų skersmens. Tikėtina, kad nemaža dalis šių anomalijų – tai įgilintos struktūros, susijusios su geležies amžiaus gyvenviete. Nustatyta, kad viena tokių struktūrų – apie 5x4,5 m dydžio anomalija, yra vietoje, kurioje 2014 m. buvo ištirtas šurfas.

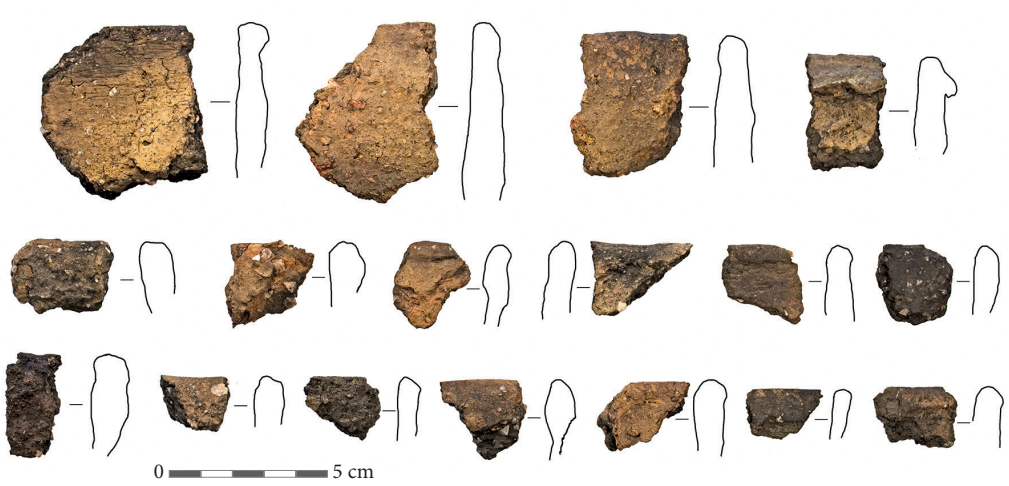
1 pav. Magnetometru iššvalgyti plotai ir užfiksuotos anomalijos. R. Vengalio ir Ž. Montvydo brėž.

Fig. 1. Areas surveyed with a magnetometer and the recorded anomalies

2 pav. Tyrimų plote 1 aptiktos lipdytos keramikos fragmentai. Ž. Montvydo nuotr.

Fig. 2. The sherds of hand built pottery discovered in excavated area 1

2015 m. birželio 8–27 d. šurfas buvo išplėstas į 4x4 m dydžio perkasą. Kruopščiai tirta kiekvieną iškastos žemės kibirą plaunant vandens srove virš 3x3 mm tankio sieto. Tokiu būdu surinkti net patys smulkiausi radiniai (keramikos ir molio tinko trupiniai, gyvulių kaulai, smulkūs papuošalų fragmentai – įvijos ir lokio nago apkausto dalis ir kt.). Tyrimų metu

nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio storis yra apie 70 cm, o akmenų krūsnis – tai pastato liekanos. Surastos mažiausiai dvi stulpavietės, daugybė 5–15 cm skersmens akmenų ir jų skeveldrų. Didžioji dalis akmenų yra degę aukštoje temperatūroje, jie trupa ar jau sutrupėję į smulkius fragmentus. Tarp jų yra ir nedegusių iki 20–27 cm skersmens įvairaus dydžio riedulių, kurie, tikėtina, yra buvusios ugniavietės vietoje. Tyrimo plote surasti 5668 (5743 g) molio tinko gabalėliai, 219 (1229 g) didesnių nei 2 cm lipdytos keramikos grublėtu ir lygiu paviršiumi fragmentų (2 pav.), 3786 (2140 g) keramikos trupiniai, 2957 (2734 g) gyvulių kaulai ir 253 (71 g) degintiniai kauliukai.

Aptikti radiniai (akmeniniai pasvarai ir galąstuvai, peilių fragmentai, trintuvai, gyvulių kaulai ir kt.) rodo, kad tyrimai atliekami vietoje, kur geležies amžiuje buvo vykdoma ūkinė veikla. Perkasos P ir PR dalyse apie 60–70 cm gylyje nuo žemės paviršiaus pasiektas įžemis. Kitose perkasos vietose įžemis nepasiektas dėl akmenų struktūros (3 pav.), kurios nenorėta ardyti neapčiuopus jos kraštų.

Tyrimų plote surastas ir iš bendro konteksto iškrentantis radinys – akmeninio kirvelio fragmentas (4 pav.), todėl tikėtina, kad gyvenvietėje gali būti aptikta akmens ar žalvario amžiaus apgyvendinimo pėdsakų. Siekiant patikslinti neįtvirtintos gyvenvietės ribas, atlikti žvalgymai tyrimų ploto aplinkoje ir atokiau nuo jo esančiuose pasirinktuose plotuose. Vizualiai ir metalo ieškikliais detaliai iššvalgytas suartos dirvos paviršius (3180 m^2), kuriame surinkti 87 I tūkst. viduriu – II tūkst. pradžia datuojami ypatieji radiniai: trinamųjų girnų lovio skeveldra, lazdeliniai, nuokamienis ir kryžinis smeigtukai (5 pav.), apgalvių plokštelės, diržo kutų apkalai, apyrankė (6 pav.), įmovinis ir įtveriamieji strėlių antgaliai bei daug neaiškios paskirties geležinių dirbinių fragmentų. Ariamame lauke aptikta žiedinė segė reljefiniu paviršiumi (7 pav.) liudija, kad apylinkėse buvo gyvenama XIV a. pabaigoje – XV a. pradžioje. Naujaisiais laikais Daugėlaičių ir Norkūnų kaimų laukuose

3 pav. Plote 1 atidengta akmenų struktūra. Ž. Montvydo nuotr.

Fig. 3. The stone structure unearthed in area 1

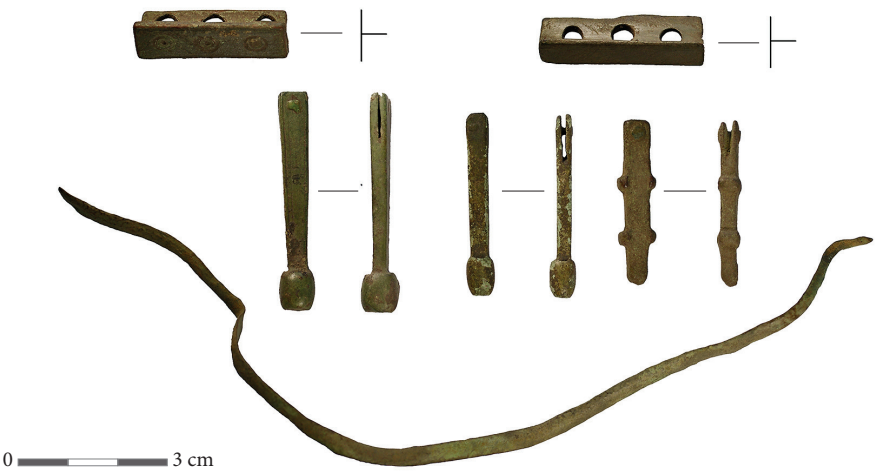
4 pav. Akmeninio kirvelio fragmentas iš ploto 1. Ž. Montvydo nuotr.

Fig. 4. The stone axe fragment from area 1

5 pav. Tyrimų plote ir gyvenvietės aplinkoje surinkti smeigtukai ir jų fragmentai. Ž. Montvydo nuotr.

Fig. 5. The pins and pin fragments collected in the excavated area and in the vicinity of the settlement

6 pav. Gyvenvietės aplinkoje paviršiaus žvalgymų metu surinkti dirbiniai: T formos apgalvio plokštelės, diržo galo kutų apkalai, deformuota apyrankė. Ž. Montvydo nuotr.

Fig. 6. Artefacts collected during the fieldwalking in the vicinity of the settlement: T-shaped chaplet plates, the belt end fringe fittings, and a deformed bracelet

7 pav. Gyvenvietės paviršiaus žvalgymų metu rasta žiedinė segė reljefiniu paviršiumi. Ž. Montvydo nuotr.

Fig. 7. The low relief ring brooch found during the fieldwalking in the settlement

vykdytą veiklą liudija aptiktos lietos švininės kulkos, kabutis kryželis, Frydricho II 1756–1757 m. Prūsijos 6 grašiai, Kuršo kunigaikščio Ernsto Johano Birono 1763–1765 m. grašis bei caro Nikolajaus II 1913 m. 2 kapeikos.

Žvalgant 2014 m. žvalgytus plotus, pastebėta, kad plūgais išverčiama vis naujų archeologinių radinių. Jų aptikta ir vietose, kur kultūrinio sluoksnio pėdsakų žemės paviršiuje nėra. Neįtvirtintos gyvenvietės ribas reikia tikslinti ir apibrėžti, o patį archeologinį paminklą įtraukti į NKVR.

Daugėlaičiai Unenclosed Settlement I

In 2015, the investigation of Daugėlaičiai Unenclosed Settlement I (Šiauliai District, N Lithuania) continued with the excavation of a 16 m^2 trench and the magnetic survey of roughly 8 ha (Fig. 1). The trench contained a cultural layer, up to 70 cm thick, with a stone cairn (Fig. 3), sherds of pottery with rough and smooth surfaces (Fig. 2), animal bones, and a fragment of a stone axe (Fig. 4). 87 mid-1st millennium–early 2nd millennium small finds were collected in 3180 m^2 of ploughed land through fieldwalking and the use of metal detectors: a fragment of a quern stone, crook-shaped pins, pins with a flask-shaped head, cruciform pins (Fig. 5), chaplet plates, fringe fittings from a belt, a bracelet (Fig. 6), socketed and tanged arrowheads, and a low relief ring brooch (Fig. 7).